

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

3-son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 3 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Yusupov Shakir Xaitbayevich</i> AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA XORAZM SHAHARSOZLIK MADANIYATI TARAQQIYOTINING NATIJALARI	11-18
<i>Saparbaev Bunyod Khurrambek ogli</i> THE ART OF NEGOTIATION: KHIVA AND RUSSIA ENGAGEMENT UNDER MUHAMMAD RAHIMKHAN I (1806–1825)	19-28
<i>Tursunova Gavhar Begmurodovna</i> ROSSIYA IMPERIYASINING SIRDARYO VILOYATIGA AHOLINI KO'CHIRISHDA MAHALLIY AHOLINING QARSHILIK HARAKATLARI (1890–1916-YILLAR)	29-32
<i>Polvonov Kozimbek Naimovich, Baratov Otabek Aripovich</i> SHAHARLAR DEMOGRAFIYASI VA KLASSIFIKATSIYASIDAGI O'ZGARISHLAR (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	33-40
<i>Сагатовна Зиёдахон Бахтияровна</i> МИГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ТУРЦИЕЙ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	41-45
<i>Saidboboyeva Gulzora Nematjonovna</i> STATISTIK NASHRLAR VA ADABIYOTLARDA TURKISTONNI ELEKTRLASHTIRISH MASALASI (XX ASRNING 20–50-YILLARI)	46-51
<i>Shamshidinov Baxriddin Sharobiddin o'g'li</i> FARG'ONA VODIYSI AHOLISINING ETNIK TARKIBI, ETNOSLARNING JOYLASHUVI VA ETNODEMOGRAFIK XUSUSIYATLARI (XIX ASR — XXI ASR BOSHLARI)	52-56

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Xudayberganov Dilshod Tuxtabayevich, Achilova Firuza Kurbanovna</i> MINTAQA IQTISODIYOTIDA XIZMATLAR SOHASINI SAMARALI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	57-67
<i>Султанова Дина Файзрахмановна</i> НАУЧНАЯ МЕТОДОЛОГИЯ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО МЕХАНИЗМА В ЭКОНОМИКЕ ОТРАСЛИ КОНЕВОДСТВА	68-72
<i>Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li</i> KO'CHMAS MULKNI HAYOTIY SIKL YONDASHUVI ASOSIDA OMMAVIY BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	73-82
<i>Jabbarov Nurbek Atanazarovich</i> O'ZBEKISTON SANOATIGA ENERGIYA RESURSLARINING TA'SIRINI BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI	83-88

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Zaripova Hulkan Toxir qizi</i> O'ZBEKISTONDAGI TARIXIY-MADANIY JARAYONLARDA MARGINAL QATLAMLARNING O'RNI	89-95

<i>Abdullayeva Saodat Nurillo qizi</i> PAZANDACHILIK MADANIYATI VA SALOMATLIK FALSAFASI: VOZEHNING “KONI LAZZAT XONI NE’MAT” ASARIDA TAOMLARNING TIZIMLASHTIRILISHI	96-99
<i>Rajabov Behruz Baxshillayevich</i> TINCHLIK VA HAMKORLIKNING FALSAFIY MOHIYATI HAMDA ZAMONAVIY JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI O’RNI.....	100-104
<i>Artigova Adolat Ataboyevna</i> MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIYNING “AL-KASHSHAF” ASARI VA UNING TARIXIY AHAMIYATI	105-109
<i>Umarova Feruza</i> MAFKURAVIY TAHDIDLARGA QARSHI KURASHDA DIN VA DAVLAT MUNOSABATLARI TAHLILI	110-116
<i>Djalalova Nigora Xusanovna</i> IJTIMOIY-MADANIY TEXNOLOGIYALARNI O’RGANISHDA RAQAMLI ONG KONSEPSIYASI	117-120
<i>Ходжиметов Шахрух Русланбекович</i> ЭМИГРАЦИОННЫЕ И ИММИГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ ВЛИЯНИЕ НА СТАБИЛЬНОСТЬ ОБЩЕСТВА	121-124
<i>Islamova Gulzamon Madiyevna</i> JADIDLAR DAVRIDA TA’LIM TIZIMIDAGI ISLOHOTLARNING FALSAFIY ASOSLARI.....	125-130
<i>Uraqov Nodirbek Boboqulovich</i> HECI KONSEPSIYASI VA MAHDUMI A’ZAM MEROSI: BAG’RIKENGLIK, AKSIOLOGIK MUSHTARAKLIK, METODOLOGIK TAFOVUT, UMUMIY NUQTALAR VA FARQLAR HAMDA AGRAR TA’LIMDA INSONPARVARLIK G’OYALARINI INTEGRATSIYA QILISH MASALASI.....	131-136
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Baydjanova Iroda Abdullayevna</i> TARJIMADA HAZIL-MUTOYIBA KONSEPTINING SAQLANISHI MUAMMOLARI: “SHUM BOLA” ASARINING O’ZBEK, INGLIZ VA RUS TILLARIDAGI TARJIMALARI MISOLIDA	137-143
<i>Imomiddinova Nargiza</i> ASL XITOYCHA HARBIY TERMINLARNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI	144-154
<i>Sobirov Anvar Kuvandikovich</i> JONLI SO’ZLASHUV NUTQIDA SO’Z TARTIBINING LINGVOPOETIK VA LINGVOPRAGMATIK XUSUSIYATLARI	155-159
<i>Азизова Насиба Бахритдиновна</i> ЯЗЫКОВАЯ ЛИЧНОСТЬ КАК КУЛЬТУРНЫЙ КОНЦЕПТ: РЕКОНСТРУКЦИЯ ИДЕЙ АЛИШЕРА НАВАИ И ИХ РЕЛЕВАНТНОСТЬ ДЛЯ СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИИ.....	160-168
<i>Ishankulova Diyora Allovidinovna</i> UMAR XAYYOM SHE’RIYATINING G’OYAVIY-MAZMUNII MOHIYATI VA ULARNING TARJIMADAGI TALQINI	169-174

<i>Olimjon Jalilov Muxidinovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK EPOSARIDA LINGVISTIK MODELLARNING QIYOSIY XUSUSIYATLARI	175-178
<i>Achilova Zuxra Qurbonovna</i> "MALLA SAVDOGAR" DOSTONI VARIANTLARIDA BAXSHIYONA JANG POLOTNOSI VA PEYZAJ ESKIZLARI	179-184
<i>Orazgalieva Ayjamal Marat qizi</i> SYNONYMIC AND PRAGMATIC VERBALISATION OF CHILD/BALA IN ENGLISH AND KARAKALPAK LEXICOGRAPHY	185-192
<i>Babayeva Irada Sabirovna</i> LINGUOCULTUROLOGICAL APPROACH TO THE STUDY OF EMPATHIC COMMUNICATION	193-198
<i>Тоштемурова Фарангиз Шухратовна</i> РАЗВИТИЕ СЛОВАРНОГО СОСТАВА СОВРЕМЕННОГО РУССКОГО ЯЗЫКА И РОЛЬ СЛОВООБРАЗОВАНИЯ В ЕГО ОБОГАЩЕНИИ	199-202

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Utemuratova Sapargul Shamshetovna</i> EKOLOGIYA SOHASIDAGI JINOYATLARDA MAXSUS SUBYEKT TUSHUNCHASI VA MANSABDOR SHAXSLARNING JINOIY JAVOBGARLIGI	203-207
<i>Qilichev Xayrulla Mamatovich</i> FUQAROLARNING O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARINING DAVLAT XUSUSIY SHERIKLIK BITIMIDA ISHTIROK ETISHINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	208-217
<i>Бурханова Шийрин Жамшитовна</i> ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПРАВОВАЯ ПОЛИТИКА И НОРМОТВОРЧЕСТВО: ВЗАИМОСВЯЗЬ И ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ	218-223
<i>Akayeva Marapat Abduhalikovna</i> GENDER TENGLIGINI TA'MINLASHDA HUQUQIY SIYOSAT: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING TAHLILI.....	224-232
<i>Chuboyeva Ozodaxon Quvonbekovna</i> XOTIN-QIZLARNING JAMIYAT IJTIMOIIY-SIYOSIY HAYOTIDAGI O'RNI	233-240
<i>Хидоятлов Бахтиер Батырович, Парахатова Шахноза Ерназаровна</i> ПРОЦЕССУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ЗНАНИЙ В ПОЛУЧЕНИИ ОБРАЗЦОВ ДЛЯ ЭКСПЕРТНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ	241-250
<i>Dadaboyeva Jumagul Anvarovna, Habibullayev Muhammadrajab Obidjonov</i> JAHON HAMJAMIYATINING GENDER TENGLIGINI TA'MINLASHGA QARATAYOTGAN E'TIBORI	251-256
<i>Абдулжаппоров Шахбоз Музаффар ўғли</i> МОБИЛЬНОЕ БАНКОВСКОЕ МОШЕННИЧЕСТВО: УГРОЗЫ, МЕХАНИЗМЫ СОВЕРШЕНИЯ И КОМПЛЕКСНЫЕ МЕРЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ	257-267
<i>Nasridinov Yigitali Borataliyevich</i> XOTIN-QIZLARNI TAZYIQ VA ZO'RAVONLIKDAN HIMOYA QILISH SOHASIDA DAVLAT SIYOSATI VA HUQUQIY ASOSLAR	268-276

<i>Mirzakarimova Dilafruz Doniyorjon qizi</i> SUN'IIY INTELLEKT YORDAMIDA KIBERHUJUMLARNI ANIQLASH VA OLDINI OLISH	277-281
<i>Mamatmurodov Farrux Farxod o'g'li</i> O'ZBEKISTON KAPITAL BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA SUKUK INSTRUMENTLARINING INSTITUTSIONAL ROLI	282-289
<i>Нодирбекова Дилдона Абдумалик кизи</i> КОНСТИТУЦИОННЫЕ ОСНОВЫ ПРАВА НА ДОСТУП К ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ И ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ АДМИНИСТРАТИВНОЙ ПРАКТИКИ	290-297
<i>Ahmadjonov Sultonbek Shukurillo o'g'li</i> QALBAKI PUL, AKSIZ MARKASI YOKI QIMMATLI QOG'OZLAR YASASH VA ULARNI O'TKAZISH JINOYATINING AYRIM JINOIY-HUQUQIY JIHATLARI	298-307
<i>Отлубаева Айгуль Бахрамовна</i> КЛАССИФИКАЦИЯ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ С ОПЫТОМ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	308-316
<i>Mukimbayev Otabek Sattarovich</i> GUVOHNING MAQOMINI HUQUQIY HIMOYALASHDA KONSEPTUAL YONDASHUVLAR.....	317-324
<i>Yakubov Mirzaxid Turabayevich</i> NORMATIV-HUQUQIY Hujjatlar ijrosini ta'minlashning Xorijiy modellari va milliy amaliyot uchun xulosalar	325-333
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna</i> RAQAMLI TA'LIMDA KREATIV KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK TALABLARI.....	334-338
<i>Raxmatullaev Dilmurod Raxmatullayevich</i> PROFESSIONAL TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA BO'LAJAK MUTAXASSISLARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA STRATEGIK YONDASHUVNING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	339-348
<i>Yusupova Kamola Nuriddinovna</i> NEYROPEDAGOGIKA TA'LIM TIZIMINING YANGI ILMIY TARMOG'I SIFATIDA.....	349-353
<i>Umurzoqov Baxtiyor Boxodirovich</i> ZAMONAVIY SHAROITDA HARBIY KADRLAR BOSHQARUVI TIZIMI SAMARADORLIGINING ILMIY-AMALIY ASOSLARI.....	354-358
<i>Qobilova Nilufar Xudoyshukurovna, Xujamova Dilobar Berdiyrovna</i> OLIY PEDAGOGIK TA'LIM MUASSASALARIDA BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING SHAXSIY VA KASBIY KONGRUENTLIGINI LOYIHAVIY YONDASHUV ASOSIDA RIVOJLANTIRISH MAZMUNI.....	359-366
<i>Xaitbayeva Durdona Zokirjon qizi</i> SUN'IIY INTELLEKT ASOSIDAGI ADAPTIV RAQAMLI TA'LIM TIZIMINI LOYIHALASHNING NAZARIY-METODIK ASOSLARI	367-371

<i>Исмаилов Шухрат Абдусоат угли, Инназаров Маджид Амонович</i> МЕХАНИЗМЫ ВНЕДРЕНИЯ МОДЕЛИ ФИНАНСИРОВАНИЯ, ОСНОВАННОГО НА РЕЗУЛЬТАТАХ (PERFORMANCE-BASED FUNDING), В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ РУКОВОДЯЩИХ КАДРОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ	372-378
<i>Rakhmatova Madina Abdumumin kizi</i> IMPLEMENTATION OF PROGRAMS FOR AUTOMATIC DETECTION AND CORRECTION OF GRAMMATICAL ERRORS IN ENGLISH WRITING.....	379-384
<i>To'rayev Azamat Maqsudovich</i> TALABALARNING ILMIY-TADQIQOTCHILIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA BO'SH VAQTNI TASHKIL ETISHNING RAQAMLI METODIKASI	385-390
<i>Mahmudova Farangiz Qurbonboy qizi</i> STUDENTS' ATTITUDES TOWARD AI USE IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING: HELP OR HINDRANCE?	391-399
<i>Burxonova Muxlisa Murtoz qizi</i> O'QISH SAVODXONLIGI DARSLIKLARIDAGI BADIY MATNLARNI O'QITISH ORQALI O'QUVCHILARDA 4K KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH	400-404

08.00.00-IQTISODIYOT FANLARI – ECONOMICAL SCIENCES

Received: 16 February 2026

Accepted: 01 March 2026

Published: 15 March 2026

Article / Original Paper

**EFFECTIVE DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF THE SERVICE SECTOR
IN THE REGIONAL ECONOMY**

Khudayberganov Dilshod Tukhtabayevich

Professor of the Department of Tourism,

Urgench State University named after Abu Rayhan Beruni

Doctor of Economic Sciences, Professor

E-mail: dilshodx@bk.ru

Achilova Firuza Kurbanovna

Independent Researcher,

Urgench State University named after Abu Rayhan Beruni

Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor

E-mail: achilovaf@gmail.com

Abstract. This article discusses the need for effective development of the service sector in the development of the regional economy, its existing opportunities and priority areas for their implementation. It also presents conclusions and proposals for the effective development of the service sector in the regional economy.

Keywords: region, regional economy, service, service sector, direction, research.

**MINTAQA IQTISODIYOTIDA XIZMATLAR SOHASINI SAMARALI
RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI**

Xudayberganov Dilshod Tuxtabayevich

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti

Turizm kafedrasi professori, i.f.d., professor

Achilova Firuza Kurbanovna

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

i.f.f.d. (PhD), dotsent

Annotatsiya. Ushbu maqolada mintaqqa iqtisodiyoti taraqqiyotida xizmatlar sohasini samarali rivojlantirish zaruriyati, mavjud imkoniyatlari va ularni amalga oshirishning ustuvor yo'nalishlari yoritilgan. Shuningdek, mintaqqa iqtisodiyotida xizmatlar sohasini samarali rivojlantirish yuzasidan xulosa va takliflar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: mintaqqa, mintaqqa iqtisodiyoti, xizmat, xizmatlar sohasi, yo'nalish, tadqiqot.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6I3Y2026N08>

Kirish. Globallashuv jarayonlarining jadallashuvi, raqamli transformatsiya va innovatsion iqtisodiyotga o'tish sharoitida xizmatlar sohasi mintaqqa iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi strategik tarmoqlardan biriga aylanmoqda. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda yalpi ichki mahsulot tarkibida

xizmatlar sektorining ulushi muttasil oshib bormoqda. Xususan, Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, ko'plab mamlakatlarda xizmatlar sohasi iqtisodiyotning yetakchi drayveri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Mintaqa iqtisodiyotida xizmatlar sohasining samarali rivojlanishi hududiy bandlikni ta'minlash, aholi daromadlarini oshirish, investitsiyaviy jozibadorlikni kuchaytirish hamda iqtisodiy diversifikatsiyani chuqurlashtirishda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, turizm, transport-logistika, savdo, moliyaviy xizmatlar, ta'lim va axborot-kommunikatsiya xizmatlari kabi yo'nalishlar hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishda alohida ahamiyat kasb etadi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Soha bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar xizmatlar sektorining mintaqa iqtisodiyotidagi o'rni, strukturaviy xususiyatlari va rivojlanish mexanizmlari masalalarini turli nuqtai nazardan yoritadi. Xizmatlar sohasi iqtisodiyotning barqaror o'sishiga qo'shayotgan ulkan hissasi va uning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishdagi roli global tadqiqotlarda keng tahlil qilingan.

Xorijiy ilmiy adabiyotlarda xizmatlar sektorining mintaqaviy iqtisodiy o'sishdagi roli keng yoritilgan. Jumladan, Philip Kotler xizmatlar marketingi nazariyasini ishlab chiqib, xizmatlar sifati va iste'molchi ehtiyojlariga moslashuv raqobatbardoshlikning asosiy omili ekanligini asoslagan.

Michael Porter esa hududiy raqobat ustunliklari va klaster nazariyasi orqali xizmatlar tarmoqlarini mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish drayveri sifatida talqin etadi. Uning fikricha, xizmatlar sohasi sanoat va innovatsion faoliyat bilan integratsiyalashgan holda hududiy iqtisodiy samaradorlikni oshiradi.

Shuningdek, Manuel Castells axborotlashgan jamiyat nazariyasida xizmatlar sektorining raqamli transformatsiya jarayonlari bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatadi. Unga ko'ra, zamonaviy iqtisodiyotda bilim va axborotga asoslangan xizmatlar mintaqalar rivojlanishining strategik omiliga aylanmoqda. Xalqaro tashkilotlar, xususan World Bank tadqiqotlarida ham xizmatlar sektorining bandlik, daromad va iqtisodiy diversifikatsiyaga ta'siri statistik jihatdan asoslab berilgan.

O'zbekistonlik olimlar tomonidan xizmatlar sohasining milliy va mintaqaviy iqtisodiyotdagi o'rni keng tadqiq etilgan. Jumladan, bir qator olimlarimiz iqtisodiyotni modernizatsiya qilish jarayonida xizmatlar sektorini rivojlantirishning institutsional va tarkibiy omillarini tahlil qilgan, ilmiy ishlarida bandlik va mehnat bozori rivojida xizmatlar sohasining ahamiyatini asoslab, hududiy ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi rolini ko'rsatib bergan.

Shuningdek, respublikamiz olimlari tomonidan xizmatlar sektorida raqamli texnologiyalarni joriy etish, turizm va kichik biznesni rivojlantirish, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish masalalari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Umuman olganda, xorijiy va milliy tadqiqotlar xizmatlar sohasini mintaqaviy iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi sifatida e'tirof etadi. Biroq mintaqalar kesimida samarali rivojlantirish yo'nalishlarini kompleks yondashuv asosida ishlab chiqish masalasi hali ham dolzarb ilmiy muammo sifatida saqlanib qolmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda mintaqa iqtisodiyotida xizmatlar sohasini samarali rivojlantirish yo'nalishlarini aniqlash va ilmiy asoslash maqsadida kompleks

metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot metodologiyasi tizimli, institutsional va funksional yondashuvlar uyg'unligiga asoslandi.

Avvalo, xizmatlar sohasining mintaqaviy iqtisodiyotdagi o'rni va rivojlanish tendensiyalarini aniqlash maqsadida tizimli tahlil usuli qo'llanildi. Ushbu yondashuv xizmatlar sektorini hududiy iqtisodiy tizimning tarkibiy qismi sifatida ko'rib chiqish, uning boshqa tarmoqlar bilan o'zaro bog'liqligini aniqlash imkonini berdi.

Statistik tahlil usullari orqali xizmatlar sohasining asosiy ko'rsatkichlari — yalpi hududiy mahsulotdagi ulushi, bandlik darajasi, xizmatlar hajmi va tarkibiy o'zgarishlari o'rganildi. Rasmiy statistik ma'lumotlar tahlilida qiyosiy va dinamik tahlil usullaridan foydalanildi.

Shuningdek, mintaqalar kesimida xizmatlar sektorining rivojlanish darajasini baholashda iqtisodiy-taqqoslash, guruhlash hamda indeks usullari qo'llanildi. Bu usullar xizmatlar sohasining hududlar bo'yicha tafovutlarini aniqlash va samarali rivojlanish omillarini belgilash imkonini berdi.

Tadqiqot jarayonida mantiqiy umumlashtirish, ilmiy abstraksiyalash va ekspert baholash usullaridan ham foydalanildi. Ushbu usullar asosida xizmatlar sektorini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari, tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari hamda strategik takliflar ishlab chiqildi.

Metodologik jihatdan tadqiqot barqaror rivojlanish konsepsiyasi, raqamli iqtisodiyot tamoyillari hamda hududiy iqtisodiy integratsiya nazariyalariga tayangan holda olib borildi. Natijada mintaq iqtisodiyotida xizmatlar sohasini samarali rivojlantirishga qaratilgan ilmiy asoslangan xulosa va tavsiyalar shakllantirildi.

Tahlil va natijalar. Mintaqada xizmatlar sohasi moddiy mahsulot yaratmasdan, iste'molchilar ehtiyojini qondirishga qaratilgan faoliyat turlaridan tarkib topadi. Chunki, uning tarkibi savdo, transport, moliya, axborot texnologiyalari, ta'lim, sog'liqni saqlash, turizm va boshqa xizmat turlari hisobiga taraqqiy qiladi. Shu bois, mintaq iqtisodiyotida mazkur sohani rivojlantirish yangi ish o'rinlari yaratish, aholi daromadlarini oshirish, tadbirkorlik muhitini yaxshilash, investitsiya jozibadorligini kuchaytirish va iqtisodiyot diversifikatsiyasini ta'minlash uchun zarur bo'ladi. Bu borada mintaqada xizmatlar sohasining taraqqiyoti iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, innovatsiyalarni joriy etish va inson kapitalini rivojlantirish bilan chambarchas bog'liq. Ayniqsa, institutsional islohotlar, investitsiya jalb qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va hududiy ixtisoslashuv asosida xizmatlar sektori barqaror iqtisodiy o'sishni taqozo qiladi.

Mintaqa iqtisodiyotida xizmatlar sohasini samarali rivojlantirish yo'nalishlari turli olib borilgan tadqiqotlarga asoslanadi. Xususan, tadqiqotlarga asosan, iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida asosiy ustuvor vazifa uni liberallashtirish orqali iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish hisoblanadi [1]. Ushbu jihat bevosita iqtisodiyotga o'tish sharoitiga xos bo'lib, iqtisodiyotning xizmat ko'rsatish sohasini uyg'unlikda taraqqiy qilishini taqozo qiladi. Boshqa xil tadqiqotlarning yo'nalishi esa xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish uning iqtisodiy asoslariga bog'liq bo'ladi. Xususan, ushbu tadqiqot xizmat ko'rsatish sohasini jadal rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmini taklif qilib, unda iqtisodiy mexanizmning asosiy va yordamchi elementlari o'rtasidagi bog'liqlik muammolari ko'rib chiqiladi [2].

Yana bir tadqiqotlarda xizmatlar sohasining zamonaviy rivojlanishini raqamli iqtisodiyot sohasini taraqqiy qildirish aks ettiradi. Ya'ni, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish

sharoitida xizmat ko'rsatish korxonalarida samaradorlikni oshirish bugungi kunda milliy iqtisodiyot oldida turgan vazifalardan biri sifatida raqamli texnologiyalar asosida sifat va samaradorlikni oshirish yo'nalishlarini ishlab chiqish zaruriyatini keltirib chiqaradi [3]. Ushbu tadqiqotga bog'liq holda yana bir tadqiqotda xizmatlar sohasining taraqqiyoti bevosita geoaxborot va multimedia texnologiyalari asosida kengayib boradi. Jumladan, yangi yo'nalishni shakllantirishda geoaxborot va multimedia texnologiyalaridan foydalanish muhim rol o'ynaydi [4]. Boshqa tadqiqotlarda esa mamlakatimizda xizmat ko'rsatish sohasi rivojlanishining tarkibi tadqiq qilinadi. Unga asosan, O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sohasining rivojlanishining xususiyatlari, muammolari, afzalliklari va kamchiliklari hamda o'rni muhokama qilinadi [5].

Navbatdagi boshqa xil tadqiqotlarga ko'ra, xizmatlar sohalari raqobatbardoshligi, investitsion jozibadorligini oshirish va hududlarning obyektiv mavjud afzalliklarini oshirish hamda biznes yuritish xarajatlarini kamaytirish bevosita innovatsion rivojlanish bilan bog'liq bo'ladi. Chunki, xizmatlar sohasi mintaqaviy bozorlarning eng dinamik va tez rivojlanayotgan segmenti va mintaqadagi ijtimoiy-iqtisodiy siyosat samaradorligi xususiyatlarini aks ettiradi. Bu borada xizmatlar sohasining innovatsion rivojlantirishga, aholining jamoat tovarlariga bo'lgan ehtiyojlarini qondirishga va hayot sifatini yaxshilashga qaratilgan xavflarni diversifikatsiya qilishda xizmatlar sohalari aktivlari orqali rentabellikning o'sishi hududlarning muvozanatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta'minlaydi [6].

O'rganilgan boshqa tadqiqotning metodologik asosini esa fundamental fan va ilmiy bilimlarning maxsus usullari, zamonaviy iqtisodiy nazariyaning konseptual qoidalari hamda xizmat ko'rsatish sohasining faoliyati va rivojlanishi muammolari bilan shug'ullanuvchi xorijiy olimlarning ilmiy amaliyotlari tashkil etadi. Unga asosan, xizmat ko'rsatish sohasining asosiy tendensiyalari va g'ayritabiiy rivojlanishini shakllantirish xizmat ko'rsatish mohiyatiga asoslangan holda o'ziga xos belgilar va tasniflash xususiyatlariga ega bo'ladi [7]. Boshqa yana bir tadqiqotlar esa qishloq joylarida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishni ilmiy-nazariy tadqiq qiladi. Unga binoan, bu tadqiqotda O'zbekistonning qishloq joylarida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari hamda maqsadli davlat dasturlari va xalqaro tajribalarga e'tibor qaratilgan [8].

Darhaqiqat, xizmat ko'rsatish sohasidagi asosiy muammolar, ya'ni ishchi kuchi va bandlikning oshishi moliyaviy xizmatlar, tog'-kon, ijaraga berish, muhandislik va korxonalarga xizmat ko'rsatish xizmatlari, savdo, avtomobillar, uy-ro'zg'or buyumlari va maxsus kiyim-kechak buyumlarini ta'mirlash xizmatlari, mehmonxonalar va restoranlar faoliyati xizmatlari kabi turlar va ularning taraqqiyotiga bevosita bog'liq bo'ladi. Bu borada xizmat ko'rsatish sohasining katta eksport salohiyatiga ega bo'lishi va ularning qismlarining pasayishi va milliy iqtisodiyotdan ishlab chiqarish majburiyatlarining qisqarishigacha davom etadigan tendensiyaga ega bo'ladi. Unga asosan, eng chekka hududlarda sug'urta xizmatlari, intellektual mulk bilan bog'liq royalti va boshqa xizmatlar, biznes xizmatlari, madaniy va dam olish xizmatlari va davlat xizmatlari kabilarni ta'minlash mumkin bo'ladi.

Fikrimizcha, mintaqada xizmatlar sohasini quyidagi strategik yo'nalishlar asosida keng taraqqiy qildirish maqsadga muvofiq:

- institutsional islohotlar. Bu borada mintaqada xizmatlar sohasini rivojlantirish avvalo me'yoriy-huquqiy bazani takomillashtirishni talab qiladi. Bunda litsenziyalash jarayonlarini soddalashtirish, soliq imtiyozlari joriy etish va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini

kengaytirish muhim ahamiyatga ega. Masalan, jahon banki tadqiqotlariga ko'ra, biznes yuritish shart-sharoitlari yengillashtirilgan hududlarda xizmatlar sohasi o'sish sur'ati yuqori bo'ladi.

- raqamlashtirish va innovatsiya. Chunki, zamonaviy iqtisodiyotda xizmatlar sohasi raqamli texnologiyalarsiz samarali rivojlana olmaydi. Raqamlashtirish orqali onlayn xizmatlar ko'lamini kengayadi, vaqt va xarajatlar tejaladi hamda shaffoflik oshadi. Masalan, Amazon va Alibaba Group elektron savdo platformalari xizmatlar bozori transformatsiyasiga kuchli ta'sir ko'rsatdi. Shu bois, mintaqalarda elektron to'lov tizimlari, onlayn bronlashtirish, raqamli marketing va CRM tizimlarini joriy etish xizmatlar samaradorligini oshiradi.

- infratuzilmani rivojlantirish. Unga ko'ra, xizmatlar sohasining rivoji zamonaviy infratuzilmasiz taraqqiy qila olmaydi. Bunda transport kommunikatsiyalari, internet va telekommunikatsiya tarmoqlari, logistika markazlari hamda savdo va xizmat ko'rsatish obyektlari muhim o'rin tutadi. Infratuzilma qanchalik rivojlangan bo'lsa, xizmatlar sifati va hajmi shunchalik yuqori bo'ladi.

Shuningdek, mintaqada asosiy tarmoqlar bo'yicha rivojlantirish quyidagi yo'nalishlardan iborat bo'ladi:

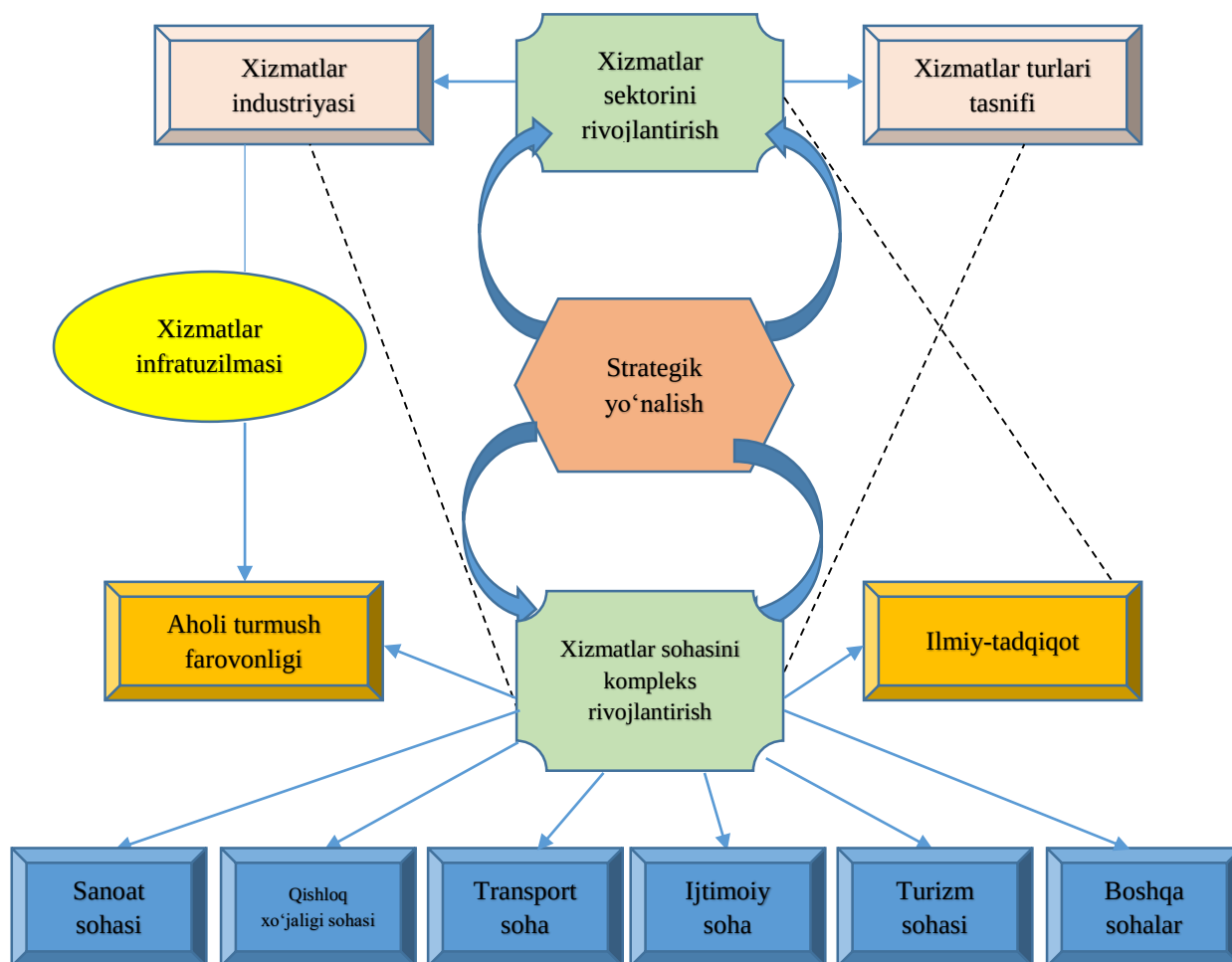
- savdo va elektron tijorat. Bu borada savdo xizmatlari mintaqaviy iqtisodiyotning asosiy drayveri bo'lib hisoblanadi. Elektron tijoratni rivojlantirish mahalliy mahsulotlarni yangi bozorlarga olib chiqish, logistika tizimini takomillashtirish va kichik biznes ishtirokini kengaytirish imkonini beradi.

- turizm va mehmondo'stlik. Unga binoan, turizm xizmatlari mintaqaning iqtisodiy o'sish nuqtasiga aylanishi mumkin. Buning uchun turistik infratuzilmani yaxshilash, milliy brendni shakllantirish va xizmat sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish zarur. Bu bo'yicha World Tourism Organization ma'lumotlariga ko'ra, turizm sohasida bitta ish o'rnining yaratilishi esa qo'shimcha 1,5-2 nafar yangi ish o'rnini vujudga keltiradi.

- transport va logistika xizmatlari. Ya'ni, transport xizmatlari iqtisodiyotning "qon tomiri" bo'lib hisoblanadi. Mintaqada logistika markazlarini tashkil etish, multimodal tashuvlarni rivojlantirish va raqamli monitoring tizimlarini joriy etish orqali xizmatlar samaradorligini oshirish mumkin bo'ladi.

- moliyaviy xizmatlar. Bu bo'yicha bank, sug'urta va mikromoliya xizmatlarini kengaytirish tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlaydi, investitsiya faolligini oshiradi va pul aylanmasini tezlashtiradi. Moliyaviy texnologiyalar yechimlarini joriy etish esa xizmatlar bozorini modernizatsiya qiladi.

Yuqoridagilar asosida, mintaqada iqtisodiyotida xizmatlar sohasini innovatsion rivojlantirish yo'nalishlarini amalga oshirish tizimi taklif etildi (1-rasm).

1-rasm. Mintaqa iqtisodiyotida xizmatlar sohasini innovatsion rivojlantirish yo'nalishlarini amalga oshirish tizimi

Ushbu 1-rasmda keltirilgan sxema xizmatlar sohasini strategik rivojlantirishning kompleks asosini ifodalaydi. Ushbu modelning tizimli tahlilini amalga oshirdik. Bu borada sxemaning markazida strategik yo'nalish xizmatlar sohasini rivojlantirishda asosiy boshqaruv mexanizmi hisoblanadi. Bu mexanizm xizmatlar sektorini rivojlantirish va xizmatlar sohasini kompleks rivojlantirish kabi yo'nalish bilan uzviy bog'langan. Ya'ni, strategiya bir vaqtning o'zida tarmoq ichida sifatli o'sishni va tarmoqlararo integratsiyani ta'minlaydi.

Yuqori bloklar tahliliga keladigan bo'lsak, xizmatlar industriyasi xizmatlar sohasining institutsional va iqtisodiy asosi bo'lib hisoblanadi. Ushbu industriya xizmatlar infratuzilmasi, xizmat turlari tasnifi va innovatsion yondashuvlar bilan bog'langan. Xizmatlar turlari tasnifiga keladigan bo'lsak, ushbu xizmatlarni ishlab chiqarish xizmatlari, ijtimoiy xizmatlar, moliyaviy xizmatlar va axborot xizmatlari va boshqalarga ajratishni anglatadi. Tasnif esa strategik rejalashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Infratuzilma va farovonlik o'rtasidagi bog'liqlikni xizmatlar infratuzilmasi asoslaydi. Bu o'z ichiga transport tarmoqlari, kommunikatsiya tizimlari, bank-moliya muassasalari va axborot texnologiyalari kabi unsurlarni qamrab oladi. Ushbu infratuzilma orqali aholi turmush farovonligini oshirishga erishiladi. Bu borada xizmatlar sohasi rivojlanishi bandlikni oshiradi, daromadlarni ko'paytiradi, hayot sifatini yaxshilaydi va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi. Ya'ni, sxema natijaviy maqsad sifatida aholi farovonligini ko'rsatadi.

Ilmiy-tadqiqotning o'rniga keladigan bo'lsak, ilmiy-tadqiqot bloki innovatsiyalar, raqamlashtirish, yangi xizmat turlarini yaratish va samaradorlikni oshirish bilan bog'liq bo'ladi. Ushbu ilmiy tadqiqotlar xizmatlar sektorini rivojlantirishga va xizmat turlari tasnifini takomillashtirishga ta'sir ko'rsatadi. Bu holatda nuqtali chiziqlar ilmiy yondashuvning barcha jarayonlarga bilvosita ta'sirini ko'rsatadi.

5. Kompleks yondashuv sifatida quyi qismdagi unsurlar keltirilgan. Bu borada xizmatlar sohasini kompleks rivojlantirish bevosita tarmoqlararo integratsiyani anglatadi. Ushbu integratsiya, sanoat, qishloq xo'jaligi, transport, ijtimoiy, turizm va boshqa sohalarni o'z ichiga birlashtiradi. Ya'ni, bu borada xizmatlar sohasi iqtisodiyotning barcha tarmoqlari bilan bog'langan va ularni qo'llab-quvvatlovchi mexanizm bo'lib hisoblanadi.

Mazkur sxemaning umumiy mantig'iga keladigan bo'lsak, bu ilmiy-tadqiqot, xizmatlar sektorini rivojlantirish, strategik boshqaruv, kompleks integratsiya, iqtisodiyot tarmoqlari rivoji va aholi farovonligi kabi zanjirni ko'rsatadi. Ushbu sxema xizmatlar sohasini tizimli, strategik, innovatsion va tarmoqlararo integratsiyalashgan asosda rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi. Bu yerda eng asosiy g'oya sifatida shuni aytish lozimki, xizmatlar sohasi iqtisodiyotning barcha tarmoqlarini birlashtiruvchi va aholi farovonligini ta'minlovchi drayver soha ekanligini tasdiqlaydi.

Shular bilan birgalikda, kadrlar salohiyatini oshirish borasida xizmatlar sohasida inson kapitali hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shu bois, kasbiy ta'lim dasturlarini yangilash, dual ta'lim tizimini joriy etish va malaka oshirish kurslarini tashkil etish lozim. Oliy ta'lim muassasalari va biznes o'rtasidagi hamkorlik qilish esa samarali kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Kichik biznes va xususiy sektorni qo'llab-quvvatlash yuzasidan mintaqaviy xizmatlar bozorining asosiy ishtirokchilari kichik biznes subyektlari bo'lib namoyon bo'ladi. Ularni qo'llab-quvvatlash orqali raqobat muhiti yaxshilanadi, xizmatlar turlari ko'payadi va bozorda innovatsiyalar joriy etiladi. Soliq imtiyozlari, grantlar va subsidiyalar bu jarayonni rag'batlantiradi.

Investitsiyalarni jalb qilish borasida esa xizmatlar sohasini rivojlantirish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, erkin iqtisodiy zonalar tashkil etish va davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish zarur. Investitsiya muhitini yaxshilash mintaqaning xalqaro raqobatbardoshligini oshiradi.

Eksportbop xizmatlarni rivojlantirish yuzasidan mintaqalarda IT-outsourcing, transport-logistika, turizm va ta'lim xizmatlarini eksport qilish imkoniyati mavjud. Bu borada xizmatlar eksporti bevosita valyuta tushumini oshiradi, tashqi iqtisodiy aloqalarni kengaytiradi va xalqaro imidjni mustahkamlaydi.

Barqaror va inklyuziv rivojlanish yuzasidan xizmatlar sohasini rivojlantirishda ekologik barqarorlik, ijtimoiy tenglik va hududiy muvozanatni ta'minlash lozim. Unga ko'ra, "yashil iqtisodiyot" tamoyillari asosida xizmatlar ko'rsatish atrof-muhit muhofazasiga xizmat qiladi. Shularga muvofiq, mintaqa iqtisodiyotida xizmatlar sohasini samarali rivojlantirish quyidagi yo'nalishlardan iborat bo'ladi (1-jadval).

1-jadval

Mintaqa iqtisodiyotida xizmatlar sohasini samarali rivojlantirish yo'nalishlari

№	Rivojlantirish yo'nalishi	Asosiy mazmun	Kutilayotgan natija
1	Institutsional islohotlar	Huquqiy bazani takomillashtirish va litsenziyalashni soddalashtirish	Biznes muhitini yaxshilash va investitsiya hajmini oshirish
2	Raqamlashtirish	Elektron xizmatlar va onlayn platformalar	Xizmatlar tezligi va shaffofligini oshirish
3	Innovatsion xizmat turlari	IT, logistika va konsalting	Qo'shimcha qiymat yaratish
4	Turizmni rivojlantirish	Infratuzilmani modernizatsiya qilish	Valyuta tushumi va bandlikni oshirish
5	Kadrlar tayyorlash	Malakali mutaxassislar tayyorlash	Xizmat sifatini oshirish
6	Investitsiya jalb qilish	Xususiy sektorni qo'llab-quvvatlash	Yangi ish o'rinlarini yaratish
7	Logistika va transport xizmatlari	Zamonaviy logistika markazlari	Savdo aylanmasini kengaytirish
8	Moliyaviy xizmatlar rivoji	Bank, sug'urta va mikromoliya xizmatlari	Tadbirkorlik faolligini oshirish
9	Hududiy ixtisoslashuv	Mintaqa imkoniyatlariga mos xizmat turlari	Raqobatbardoshlikni kuchaytirish
10	Davlat-xususiy sheriklik	Sheriklik mexanizmlarini joriy etish	Infratuzilmani yaxshilash

Mazkur keltirilgan 1-jadvalga asosan, institutsional islohotlar holatini ko'rsatib chiqadigan bo'lsak, bu borada mintaqada iqtisodiyotida xizmatlar sohasini rivojlantirish avvalo huquqiy va tashkiliy mexanizmlarni takomillashtirishni amalga oshirishdan boshlanadi. Soliq imtiyozlari, litsenziyalash jarayonlarini soddalashtirish va davlat xizmatlarini raqamlashtirish biznes yuritishni yengillashtiradi. Bu orqali xususiy sektor faolligi oshadi, investitsiya muhiti yaxshilanadi va raqobat muhiti shakllanadi. Raqamlashtirish va elektron xizmatlar ta'siri bo'yicha, raqamli texnologiyalar xizmatlar sohasida samaradorlikni oshirishning asosiy drayveri bo'lib hisoblanadi. Elektron to'lov tizimlari, onlayn buyurtmalar va "yagona darcha" platformalari xizmat ko'rsatish jarayonini tezlashtiradi. Masalan, olib borilgan tadqiqotlarga ko'ra, raqamli infratuzilmasi rivojlangan hududlarda xizmatlar sektori yalpi hududiy mahsulotning 50-60 % gacha qismini tashkil etadi.

Innovatsion xizmat turlarini joriy etish bo'yicha IT xizmatlari, autsorsing, logistika va konsalting kabi sohalar yuqori qo'shimcha qiymat yaratadi. Masalan, Singapur iqtisodiyotida xizmatlar ulushi 70 foizdan ortiqni tashkil etadi va bu innovatsion xizmatlar hisobiga amalga oshgan. Turizm xizmatlarini kengaytirish bo'yicha ushbu turizm sohasi mintaqaviy iqtisodiyot uchun muhim drayver bo'lib hisoblanadi. Mehmonxona, restoran, gid xizmatlari va transport infratuzilmasi rivojlanishi mahalliy aholi bandligini oshiradi. UNWTO ma'lumotlariga ko'ra, turizm sohasida har 1 ta ish o'rni yana 1,5 ta qo'shimcha ish o'rni yaratadi.

Kadrlar salohiyatini oshirish yuzasidan xizmatlar sohasi inson kapitaliga tayanadi. Kasb-hunar markazlari, oliy ta'lim muassasalari va qayta tayyorlash dasturlari xizmat sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Malakali kadrlar innovatsiyalarni joriy etish va raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi. Investitsiya va xususiy sektorni qo'llab-quvvatlashda xususiy sektor faolligini oshirish orqali yangi xizmat turlari paydo bo'ladi. Davlat tomonidan subsidiyalar, imtiyozli kreditlar va grantlar berish muhim ahamiyatga ega. OECD tahlillariga ko'ra, xizmatlar

sohasiga investitsiya kiritish iqtisodiy o'sish sur'atlarini 1,2-1,5 barobarga oshiradi. Logistika va transport xizmatlarini modernizatsiya qilish nuqtai nazaridan mintaqada logistika markazlari, transport terminallari va raqamli boshqaruv tizimlari rivojlantirilishi tashqi va ichki savdoni rag'batlantiradi. Bu esa mintaqaning tranzit salohiyatini oshiradi va eksport imkoniyatlarini kengaytiradi.

Moliyaviy xizmatlar infratuzilmasi tarkibida bank, sug'urta va mikromoliya xizmatlari tadbirkorlikni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlaydi. Elektron banking va mobil to'lov tizimlari xizmat ko'rsatish samaradorligini oshiradi. Hududiy ixtisoslashuvga ko'ra, har bir mintaqaning resurs salohiyati, geografik joylashuvi va mehnat bozori xususiyatlaridan kelib chiqqan holda xizmat turlarini ixtisoslashtirish lozim. Masalan, sanoat rivojlangan hududlarda logistika va injiniring xizmatlari, turistik hududlarda esa mehmonxona va madaniy xizmatlar ustuvor bo'lishi mumkin. Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari bo'yicha ushbu loyihalar orqali infratuzilma obyektlarini qurish va boshqarish samarali amalga oshiriladi. Bu budjet xarajatlarini qisqartiradi va xizmat sifatini oshiradi.

Umuman olganda, mintaqqa iqtisodiyotida xizmatlar sohasini samarali rivojlantirish kompleks yondashuvni talab qiladi. Institutsional islohotlar, raqamlashtirish, investitsiya jalb qilish, kadrlar tayyorlash va infratuzilmani modernizatsiya qilish o'zaro bog'liq holda amalga oshirilganda yuqori iqtisodiy o'sishga erishish mumkin. Unga asosan, xizmatlar sohasi yalpi hududiy mahsulot ulushini oshiradi, aholi bandligi, daromadlar o'sishi va mintaqaning xalqaro raqobatbardoshligini ham ta'minlaydi. Bu borada Qashqadaryo viloyati tabiiy resurslar, agrar salohiyat va tarixiy-madaniy merosga boy hudud sifatida xizmatlar sohasini rivojlantirish orqali iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish imkoniyati mavjud.

Viloyat markazi Qarshi va turizm markazi Shahrisabz xizmatlar bozorining asosiy drayverlari bo'lib hisoblanadi. Shahrisabz shahri YUNESKO merosi ro'yxatiga kiritilgan tarixiy obidalarga ega. Madaniy turizm, ziyorat turizmi va agroturizmni rivojlantirish mehmonxona va xostellar sonini ko'paytirish, gid va ekskursiya xizmatlarini takomillashtirish, milliy hunarmandchilik va suvenir bozorini rivojlantirish orqali valyuta tushumini oshirish imkonini beradi. Viloyat neft-gaz va energetika sohasi bilan ajralib turadi. Sanoat korxonalariga logistika, texnik servis, konsalting, ta'mirlash va outsorsing xizmatlarini rivojlantirish orqali yuqori qo'shimcha qiymat yaratish mumkin. Qishloq xo'jaligi rivojlangan hudud sifatida agroservis markazlari, mahsulotni saqlash va qayta ishlash hamda agrologistika xizmatlari yo'nalishlarini kuchaytirish zarur. Bu esa fermerlar daromadini oshiradi va eksport salohiyatini kengaytiradi.

Axborot texnologiyalari xizmatlarini joriy etish elektron savdo, onlayn to'lov tizimlari va davlat xizmatlarini raqamlashtirish orqali xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi. Yoshlar bandligini ta'minlashda IT-parklar va startap loyihalar muhim ahamiyatga ega. Bank, sug'urta va mikromoliya xizmatlarini kengaytirish tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlaydi. Qarshi shahrida zamonaviy savdo markazlari va xizmat ko'rsatish komplekslarini tashkil etish ichki bozor faolligini oshiradi.

Qashqadaryo viloyatining hududi strategik joylashuvga egaligi bilan ajralib turadi. Yuk tashish, omborxona va logistika markazlarini tashkil etish orqali mintaqaning tranzit imkoniyatlarini kengaytirish mumkin. Qashqadaryo viloyatida xizmatlar sohasini samarali rivojlantirish uchun turizm, sanoatga xizmat ko'rsatish, agroservis, raqamli texnologiyalar va logistika yo'nalishlariga ustuvor ahamiyat berish lozim. Bu yalpi hududiy mahsulot ulushini oshiradi, yangi ish o'rinlari yaratadi, aholi daromadini ko'paytirib, iqtisodiy barqarorlikni

ta'minlaydi. Kompleks va innovatsion yondashuv orqali Qashqadaryo viloyati xizmatlar sohasida yuqori sur'atlarda o'sishga erishishi mumkin.

Xulosa va takliflar. Xulosa shuki, mintaqa iqtisodiyotida xizmatlar sohasini samarali rivojlantirish kompleks yondashuvni talab qiladi. Institutsional islohotlar, raqamlashtirish, infratuzilma rivoji, kadrlar salohiyati va investitsiyalarni jalb qilish bevosita asosiy strategik yo'nalishlar bo'lib hisoblanadi. Bu bo'yicha xizmatlar sohasi iqtisodiyot diversifikatsiyasini ta'minlaydi, aholi bandligini oshiradi, investitsiya jozibadorligini kuchaytiradi va mintaqaning raqobatbardoshligini mustahkamlaydi. Shu bois, xizmatlar sohasini rivojlantirish mintaqaviy iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralishi lozim.

Ushbu xulosalardan kelib chiqib, Qashqadaryo viloyati mintaqasi iqtisodiyotida xizmatlar sohasini samarali rivojlantirish uchun quyidagi yo'nalishlardagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim:

- aholi daromadlarining narxlar indeksining o'sishidan oshib ketadigan sur'atlarda sohaning barqaror o'sishini ta'minlash;
- asosiy ixtiyoriy ko'rinishdagi xizmatlar ta'minoti va mavjudligini ta'minlash;
- iqtisodiy faol aholiga o'z daromadlari uchun asosiy ehtiyojlarni qondirishni ta'minlashga imkon beradigan iqtisodiy ongni shakllantirish;
- shaxsning o'z-o'zini rivojlantirish va anglash ehtiyojlarini rag'batlantirish uchun jamoat institutlarini shakllantirish;
- iqtisodiyotning postindustrial rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydigan xizmatlarning o'rtacha darajasidan o'sishini ta'minlash;
- milliy transport va axborot-kommunikatsiya infratuzilmasini yanada takomillashtirish;
- yoritish xizmatlarini rivojlantirish borasida investitsiyalar jalb qilish va qo'shimcha yoritish tizimini rivojlantirish;
- yuqori samarali va natijador bo'lgan sog'liqni saqlash tizimini shakllantirish;
- iqtisodiyotning innovatsion-ilmiy rivojlanishi va farovonligini rag'batlantirish;
- intellektual kuchga bo'lgan huquqni himoya qilish fuqarolik jamiyatida "intellektual" kuch toifasini institutlashtirish.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Xudayberganov D.T. Mintaqada xizmat turlaridan samarali rivojlantirish yo'nalishlari. // Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари, 8(3), 2023. - 94 b. ISSN:2181-1342 (Online).
2. Мардонов Б. Пути совершенствования экономических механизмов развития сферы услуг (на примере Узбекистана). // Вопросы экономической политики, №3 (2024). - с. 5-12.
3. Ochilov A.O., Xudoyorov A.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmatlar sohasini rivojlantirish yo'llari. // "XXI asr: fan va ta'lim masalalari" ilmiy-elektron jurnali, №2, 2024. - 33 b.
4. <https://cedr.uz/2024/10/04/mintaqalarning-ijtimoiy-iqtisodiy-rivojlanishini-raqamlitexnologiyalar-asosida-tahlil-qilishuslublari/>
5. Tokhirov R.S., Numonov F.N. Dependence and level of influence of the services sector on the economy of Uzbekistan. // Экономика и социум, №7(110), 2023. - p. 318.
6. Pavlova A.V., Novikova A.V., Pogulich O.V., Chudnovskiy A.D., Zakirova C.S., Kaptelinina E.A., Gafurova E.S. Matveeva E.S. (2016). Organizational and Economic Mechanism of Services Spheres Innovative Development Maintenance as a Component of Management

- of Regional Economy. // International Review of Management and Marketing, 6(2S), 288-293. Retrieved from <https://econjournals.com/index.php/irmm/article/view/2063>
7. https://otherreferats.allbest.ru/economy/01330564_0.html#google_vignette
  8. Erkin Y. (2025). Goals and Tasks of Developing The Service Sector in Rural Areas and Creating New Jobs in The Sector. Academic Journal of Digital Economics and Stability, 38(4), 70-74. <https://doi.org/10.51699/economics.v38i4.779>

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 3 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).